

Datganiad Caethwasiaeth Fodern a Masnachu Pobl

Cyflwyniad

Gwneir y datganiad hwn yn unol ag adran 54(1) Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015 ac fe saif fel ein datganiad caethwasiaeth a masnachu pobl ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben 31/07/2022.

Mae caethwasiaeth fodern yn drosedd. O fewn cadwyn gyflenwi sefydliad, mae iddi nifer o ffurfiau, yn cynnwys llafur dan orfodaeth, caethwasanaeth oherwydd dyledion (neu gaethwasanaeth), caethwasiaeth plant a masnachu pobl, y mae dwyn rhyddid person gan berson arall er mwyn cam-fanteisio arno er budd personol neu fasnachol yn gyffredin iddynt i gyd.

Rydym yn ymrwymedig at wella ein harferion yn gyson i fynd i'r afael â chaethwasiaeth a masnachu pobl ym mhob ffurf ar draws cadwyni cyflenwi ein sefydliad.

Strwythur y Sefydliad

Mae Prifysgol De Cymru yn Brifysgol amlddisgyblaethol fawr wedi ei lleoli yn Ne Cymru, gyda champysau ym Mhontypridd, Caerdydd, a Chasnewydd. Mae Coleg Brenhinol Cerdd a Drama Cymru a Choleg Merthyr Tudful yn is-gyrff dan berchnogaeth lawn y Brifysgol ond yn endidau cyfreithiol ar wahân gyda'u Byrddau Cyfarwyddwyr eu hunain.

Arweinir y Brifysgol gan yr Is-Ganghellor, Dr Ben Calvert, gyda chymorth Tîm Gweithredol bychan a chynghor gan ei Bwrdd Academaidd. Mae'r Brifysgol yn Gorfforaeth Addysg Uwch ac fe'i llywodraethir gan Fwrdd Llywodraethwyr, y mae mwyafrif ei lywodraethwyr yn rhai annibynnol. Yn academaidd, mae'r Brifysgol wedi ei threfnu'n dair cyfadran, pob un â nifer o ysgolion. Mae gan y Brifysgol tua 23,150 o fyfyrwyr ac mae'n un o'r fwyaf, o ran niferoedd myfyrwyr, yn y DU.

Ein cadwyni cyflenwi

Mae'r Brifysgol yn caffael ei hanghenion o ran nwyddau, gwasanaethau a gwaith mewn ffordd sy'n sicrhau gwerth am arian ar sail oes gyfan gan greu budd nid i'r sefydliad yn unig, ond hefyd i'r gymdeithas, yr amgylchedd a'r economi. Mae cadwyni cyflenwi'r Brifysgol yn bennaf mewn pump o 'uwch-gategoriâu', sef:

- Offer a Nwyddau Traul Labordai
- Adnoddau Llyfrgell
- Gwasanaethau Proffesiynol (gan gynnwys asiantaethau recriwtio rhyngwladol)
- Offer a Gwasanaethau TGCh
- Nwyddau (gan gynnwys bwyd a chyflenwadau arlwygo), Gwasanaethau a Gwaith Ystadau

Y prif categorïau o fewn ein cadwyn gyflenwi sydd â risg sylweddol o gaethwasiaeth fodern a masnachu mewn pobl yw cyflenwadau swyddfa, nwyddau traul labordy, cyflenwadau bwyd ac arlwy, dillad, offer TGCh, asiantaethau recriwtio rhyngwladol a rhai gwasanaethau ystadau, megis gwasanaethau glanhau sy'n cael eu rhoi ar gontract allanol o bryd i'w gilydd. Mae'r categorïau hyn wedi'u nodi ar sail y wlad y gwneir y nwyddau ohoni a'u cyrchu, neu lle mae'r gwasanaeth a brynwyd yn cynnwys darparu gweithlu i ddarparu'r gwasanaeth gofynnol.

Mae Prifysgol De Cymru yn aelod o Gonsortium Prynu Addysg Uwch Cymru (HEPCW). Mae HEPCW yn gweithio'n effeithiol ochr yn ochr â Chonsortia Prynu Prifysgolion y DU a grwpiau cenedlaethol, y mae ganddo berthynas flaengar a llwyddiannus â nhw. Mae'r rhaglen gyd-gontractio yn darparu portffolio cydweithredol cynhwysfawr ac aeddfed, sy'n cynnwys rhai o'r categorïau risg uchel a restrir uchod.

Mae'n ofynnol i gyflenwyr yn y categorïau risg uwch hyn sy'n rhan o'r fframweithiau cydweithredol hyn ymrwmo i God Sylfaenol y Fenter Masnachu Moesegol (ETI). I'r rhai nad ydynt eto wedi ymuno â'r ETI, mae Consortia Prynu'r Prifysgolion yn parhau i weithio i'w perswadio i ymuno. Mae Cod Sylfaenol ETI wedi'i seilio ar gonfensiynau'r Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO) ac mae'n god ymarfer llafur a gydnabyddir yn rhyngwladol, sy'n mynnu bod:

1. Cyflogaeth yn cael ei dewis yn rhydd;
2. Yr hawl i gydgysylltu a bargeinio ar y cyd yn cael ei barchu;
3. Amodau gwaith yn ddiogel ac yn hylan;
4. Dim llafur plant yn cael ei ddefnyddio;
5. Cyflogau byw yn cael eu talu;
6. Oriau gwaith heb fod yn ormodol;
7. Dim camwahanïaethu ar waith;
8. Cyflogaeth gyson yn cael ei darparu; a
9. Dim triniaeth llym nac annynol yn cael ei chaniatáu.

Offer TGCh

Mae Prifysgol De Cymru yn rhan o nifer o drefniadau prynu offer TGCh ar y cyd. Drwy'r trefniadau prynu cydweithredol hyn, a lle mae'n weithredol fel rhan o'r cytundeb, mae'r Brifysgol yn cefnogi egwyddorion Electronics Watch, sefydliad monitro annibynnol sy'n gweithio i sicrhau parch at hawliau llafur yn y diwydiant electroneg byd-eang drwy bwrcasu cyhoeddus cymdeithasol gyfrifol yn Ewrop. Trwy hyn, rydym yn gweithio gyda'r cyflenwyr sydd wedi contractio gennym i weithredu ac ymrwmo i drefniadau monitro newydd pan fo codau ymddygiad corfforaethol a pholisïau a gweithdrefnau archwilio cymdeithasol yn methu â bod yn dryloyw ac yn effeithiol.

Ein Polisiau ar Gaethwasiaeth a Masnachu Pobl

Rydym wedi ymrwmo i sicrhau bod gennym ddull alinio sefydliadol o fynd i'r afael â chaethwasiaeth fodern ym mhob ffurf o fewn ein cadwyn gyflenwi neu mewn unrhyw ran o'n busnes.

Yn wyneb y rhwymedigaeth sydd arnom i adrodd ar fesurau sy'n sicrhau bod pob rhan o'n sefydliad a'n cadwyni cyflenwi yn rhydd rhag caethwasiaeth, byddwn yn parhau i adolygu ein polisiau a gweithdrefnau gweithle i asesu a ydynt yn effeithiol wrth adnabod materion yn ymwneud â chaethwasiaeth fodern ac yn mynd i'r afael â nhw.

Bydd y Brifysgol hefyd yn ystyried polisïau ynghylch cadwyni cyflenwi moesegol sy'n dod i'r fei gan y llywodraeth.

Bydd ein polisïau a gweithdrefnau gweithle yn parhau i arddangos ein hymrwymiad at weithredu'n foesegol a chydag integriti yn ein holl berthnasau busnes ac at weithredu a gorfodi systemau a dulliau rheoli effeithiol i sicrhau nad yw caethwasiaeth fodern na masnachu pobl yn digwydd mewn unrhyw ran o'n cadwyni cyflenwi.

Byddwn yn cwblhau adolygiad blynyddol o'n polisïau a gweithdrefnau gweithle. Bydd unrhyw fylchau a nodir neu ofynion newydd polisi'r llywodraeth yn cael eu hymgorffori, a bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n cael eu hadnewyddu a'u hailgyhoeddi yn ôl yr angen.

Prosesau diwydrwydd dyladwy o ran caethwasiaeth a masnachu pobl

Yn rhan o'n gwaith i adnabod a lliniaru risgiau byddwn yn parhau i roi systemau ar waith i:

- Adnabod ac asesu meysydd risg posibl yn ein cadwyni cyflenwi.
- Lliniaru'r risg o gaethwasiaeth a masnachu pobl yn digwydd yn ein cadwyni cyflenwi.
- Monitro meysydd risg posibl yn ein cadwyni cyflenwi.
- Amddiffyn chwythwyr chwiban.

Yr hyn rydym wedi'i wneud o ran datblygu ein polisïau a'n harferion:

- Rydym wedi cyflwyno strwythur newydd i'r tîm Caffael, i alluogi gwell partneriaeth busnes gyda rhanddeiliaid, er mwyn hwyluso gwell dealltwriaeth o'n cadwyn gyflenwi.
- Rydym wedi parhau i gydweithio gyda Phrifysgolion Cymru ar weithredu 12 ymrwymiad Cod Ymddygiad Llywodraeth Cymru i sicrhau bod gweithwyr yng nghadwyni cyflenwi'r sector cyhoeddus yn cael eu cyflogi'n foesegol ac mewn cydymffurfiaeth â geiriau ac ysbryd deddfau rhyngwladol, a rhai'r DU a'r UE.
- Rydym wedi cofrestru ar wefan Tryloywder mewn Cadwyni Cyflenwi (tiscreport.org/wales), i alluogi mwy o amlygrwydd o reolaeth ein cadwyn gyflenwi o'r risg hon yn eu cadwyn gyflenwi.
- Rydym wedi parhau â'n perthynas waith gyda thîm Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am greu polisïau newydd ar gyfer cyrff sector cyhoeddus Cymru. Bydd hyn yn ein galluogi i gael gwell dealltwriaeth ac arweiniad o ran adolygu ein polisïau a'n gweithdrefnau, a gwneud unrhyw newidiadau gofynnol mewn modd amserol.
- Mae gennym gatalog mwy datblygedig o gwestiynau yn ei le i asesu dull cyflenwr o'u rheolaeth o Gaethwasiaeth Fodern o fewn eu sefydliad a'u cadwyn gyflenwi; bydd cwestiynau perthnasol ar gyfer y cwmpas penodol sy'n cael ei dendro yn cael eu defnyddio yn ein dogfennau tendro a/neu gyda'r cyflenwyr penodol hynny sy'n cael eu dosbarthu fel rhai 'risg uchel' o gaethwasiaeth fodern o fewn eu cadwyn gyflenwi.
- Mae Net Positives (offeryn ymgysylltu â chyflenwyr) wedi'i gyflwyno fel rhan o'n rhaglen rheoli perthynas â chyflenwyr.
- Rydym yn parhau i lansio Net Positives i'n cydweithwyr, ac i'r gadwyn gyflenwi, mewn clystyrau, gan barhau i ganolbwyntio ar y rheini sydd angen datganiad Caethwasiaeth Fodern.
- Gan ddefnyddio'r data gan Net Positives, gallwn nawr fesur y gwelliant parhaus o un flwyddyn i'r llall yn erbyn ein safle gwaelodlin o'r flwyddyn ariannol 20/21.
- O'i gymharu â hyn, ein cymhariaeth o flwyddyn i flwyddyn yw:
  - Mae 243 o gyflenwyr sy'n gweithio gyda PDC wedi'u cofrestru ar yr offeryn. Cynnydd o 43% o un flwyddyn i'r llall.

- O'r 1200 o gyflenwyr y bu PDC yn gweithio gyda nhw ym mlwyddyn ariannol 20/21, **mae 176 arall angen datganiad caethwasiaeth fodern**; nid ydynt wedi'u cofrestru ar Net Positives.

Yr hyn y byddwn yn ei wneud o ran datblygu ein polisiau a'n harferion:

- Rydym wedi cwblhau'r gwaith o ddatblygu Storfa Contractau ar gyfer y Brifysgol, ac rydym wedi cytuno ar y cynllun gweithredu, gan flaenoriaethu contractau caffael fel y cam cyntaf.
- Rhannu ein cwestiwn diwygiedig a osodwyd i'w ddefnyddio mewn dogfen dendro gyda rhanddeiliaid, felly gofynnir y cwestiynau mwyaf priodol ynglŷn â pholisiau a gweithdrefnau cynigwyr i nodi a dileu llafur gorfodol yn eu gweithrediadau eu hunain gyda cynlluniau adolygu a gweithredu dilynol.
- Parhau i lansio Net Positives i'n cadwyn gyflenwi, gan flaenoriaethu'r cyflenwyr sydd angen Datganiad Caethwasiaeth Fodern ond nad ydynt ar Net Positives ar hyn o bryd.
- I'r cyflenwyr hynny sy'n adnabod eu hunain fel 'risg uchel' o gaethwasiaeth fodern yn eu cadwyn gyflenwi, byddwn yn adolygu eu gwybodaeth (os yw ar gael) ar wefan Tryloywder mewn Cadwyni Cyflenwi (tiscreport.org/wales).
- Parhau i ddatblygu ein cynllun i ddeall y risgiau sy'n gysylltiedig â'r gadwyn gyflenwi nad yw eto ar Net Positives.
- Ystyried ffyrdd priodol, effeithiol a chymesur o godi ymwybyddiaeth staff; byddwn yn cyfeirio at y Ddeddf Caethwasiaeth Fodern a'n hymrwymadau yn ein rhaglen ymsefydlu, ar gyfer aelodau newydd o'r tîm Caffael ac ar gyfer pob aelod newydd o staff.
- Ystyried ffyrdd priodol, effeithiol a chymesur o godi ymwybyddiaeth cyflenwyr cyn ac ar ôl dyfarnu contract.
- Rydym yn datblygu polisi newydd ar gyfer chwythu'r chwiban a fydd yn ehangu cylch gwaith y polisi presennol i glywed materion gan bobl y tu hwnt i'r rhai y mae'n ofynnol yn gyfreithiol i ni gynnig y polisi iddynt. Bydd hyn yn cynnwys myfyrwyr, cyflenwyr ac aelodau'r cyhoedd sy'n rhyngweithio â'n helusen, gan sicrhau tryloywder ac atebolrwydd ar draws ein holl grwpiau rhanddeiliaid.

Hyfforddiant

I sicrhau lefel uchel o ddealltwriaeth o ran risgiau caethwasiaeth fodern a masnachu pobl yn ein cadwyni cyflenwi ac yn ein sefydliad, rydym yn bwriadu parhau i gynyddu ymwybyddiaeth o gaethwasiaeth fodern a thorri ar hawliau dynol ymhlith ein staff a threfnu hyfforddiant addas. Gydag aelodau newydd y tîm Caffael bellach wrth eu gwaith, bydd staff Caffael yn cwblhau hyfforddiant ar-lein 'Caffael a Chyflenwi Moesegol' y Sefydliad Siartredig Caffael a Chyflenwi (CIPS).

Rydym wedi ymchwilio i raglen hyfforddi HEPA ar gyfer staff nad ydynt yn staff caffael ac yn ystyried amserlenni ar gyfer cyflwyno i rhanddeiliaid os yw'n briodol ac yn ôl yr angen.

Byddwn yn parhau i ymchwilio i ba atebion hyfforddi sy'n bodoli ar Gaethwasiaeth Fodern fel pwnc, ar gyfer ein partneriaid cyflenwi a thrydydd parti eraill, boed yn weithgaredd cydweithredol ar draws Prifysgolion eraill Cymru neu gan PDC yn unig.

Camau pellach

Mae'r Brifysgol yn ymrwymedig i ddeall ei chadwyni cyflenwi'n well a gweithio tuag at fwy o dryloywder a chyfrifoldeb at bobl sy'n gweithio oddi mewn iddynt.

Mewn contractau sydd eisoes wedi eu dyfarnu, a ninnau'n rhan ohonynt, byddwn yn adnabod y cadwyni cyflenwi hynny sy'n cynrychioli risg canolig i uchel o gaethwasiaeth fodern, masnachu pobl, llafur dan orfodaeth ac wedi ei glymu, a throseddau hawliau llafur.

Yn gweithio gyda'n cyflenwyr, grwpiau prynu cydweithredol a sefydliadau perthnasol eraill, byddwn yn monitro'r cadwyni cyflenwi hynny sydd wedi eu hadnabod fel rhai â risgiau posibl yn fwy trylwyr ac yn gweithredu'n briodol yn ôl yr angen.

Cymeradwywyd a chytunwyd ar y Datganiad ar Gaethwasiaeth Fodern a Masnachu Pobl yng Nghyfarfod Bwrdd Llywodraethwyr PDC ar 28 Tachwedd 2022.

LLOFNOD:

Dyddiad: 29 Tachwedd 2022

LOUISE EVANS
CADEIRYDD BWRDD Y LLYWODRAETHWYR
PRIFYSGOL DE CYMRU